

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ
ОЛИЙ ТАЪЛИМ, ФАН ВА ИННОВАЦИЯЛАР ВАЗИРЛИГИ

БУХОРО ДАВЛАТ УНИВЕРСИТЕТИ

АРХЕОЛОГИЯ ВА БУХОРО ТАРИХИ КАФЕДРАСИ

БУХОРО ТАРИХИ МАСАЛАЛАРИ

(Энг қадимги замонлардан ҳозиргача)

мавзусида Республика миқёсидаги илмий-амалий конференция

МАТЕРИАЛАРИ

2024 йил 10 май

Бухоро – 2024

Илмий-амалий анжуман Бухоро тарихи, манбашунослиги, тарихшунослиги, археологияси, этнографияси, нумизматикаси, шаҳарсозлиги, маданият ва санъати соҳаларида амалга оширилаётган энг янги илмий натижаларни илмий жамоатчиликка етказиш, фан ва таълимнинг узвий боғлиқлигини кучайтириш мақсадида Бухоро давлат университетида **2024 йил 10 май** куни **“БУХОРО ТАРИХИ МАСАЛАЛАРИ” (ЭНГ ҚАДИМГИ ЗАМОНЛАРДАН ҲОЗИРГАЧА)** мавзусидаги Республикао микёсида илмий-амалий конференция белгиланган тадбирларни амалга ошириш мақсадида ўтказилди.

Ушбу илмий тўплам кенг илмий жамоатчилик, Бухоро тарихи билан қизиқувчилар, тарихчилар, магистрантлар ва талаба ёшларга мўлжалланган

Масъул муҳаррир:

БухДУ профессори, тарих фанлари доктори

Ҳ.Ҳ.Тўраев

Таҳрир хайъати ва аъзолари:

О.Х.Хамидов - Бухоро давлат университети ректори, и.ф.д., профессор
Т.Х.Расулов - илмий ишлар ва инновациялар бўйича проректор, ф.ф.д., профессор
А.А.Болтаев - Тарих в юридик факультети декани, ф.ф.д., доцент
Ф.У.Темиров - Археология ва Бухоро тарихи кафедраси мудири, т.ф.ф.д (PhD) доцент
С.И.Иноятов – Бухоро давлат университети профессори, т.ф.д.
М.И.Ниязова - Археология ва Бухоро тарихи кафедраси доценти, т.ф.н
М.Б.Курбонова - Археология ва Бухоро тарихи кафедраси доценти, т.ф.н
Ф.Ҳ.Бобожонова - Археология ва Бухоро тарихи кафедраси доценти, т.ф.н
А.Ҳ.Болтаев - Археология ва Бухоро тарихи кафедраси доценти, т.ф.ф.д (PhD)
Б.Б.Болтаев - Археология ва Бухоро тарихи кафедраси катта ўқитувчиси, т.ф.ф.д (PhD)
О.И.Ражабов - Археология ва Бухоро тарихи кафедраси катта ўқитувчиси,
Ш.Ў.Носиров – Археология ва Бухоро тарихи кафедраси ўқитувчиси,

Тўпловчи ва нашрга тайёрловчилар:

Темиров Ф.У. – Археология ва Бухоро тарихи кафедраси мудири
Умаров Б.Б. – Археология ва Бухоро тарихи кафедраси ўқитувчиси
Носиров Ш.Ў– Археология ва Бухоро тарихи кафедраси ўқитувчиси

Мазкур тўплам Бухоро давлат университети Илмий Кенгашининг 2024 йил 4 майдаги
9 – сонли қарори билан нашрга тавсия қилинган.

*Илмий-амалий анжуман материалларида ёритилган тарихий жараёнлар,
маълумотлар, чиқарилган хулосалар, манба ва адабиётлар учун муаллифларнинг
ўзлари масъул ва жавобгардир*

ayoliga alohida e'tabor bilan munosabatda bo'ladi. Ikkinchi marta homilador bo'lgach, ayna shunday tush ko'rgan Amir Tarag'ay bu safar bo'lgan voqeani eng yaqinlaridan ham sir tutadi. Vaqti yetib, Takina xotun buyuk Sohibqironni dunyoga keltiradi¹.

"Tegin" yoki "Takin" turkiy tilda aslzoda va botir degan ma'noni bildiradi. Pirimqul Qodirovning tasviriga ko'ra, "Tegina xotun chindan ham o'z davrining dovyurak qizlaridan ekanki, Buxoroday shahri azimdan chiqib, uzoq cho'llar ortidagi kichik qishloqqa kelin bo'lib tushadi"². Adib o'z fikrini davom ettirar ekan: "Parvardigor ulug' farzandlarini ota-onaning ulug' muhabbatidan yaratiladi" degan hikmatli gap bor. Tarag'ay bahodir bilan Tegina bibi orasida ulkan bir mehru oqibat bo'lmasa, shaharlik aslzoda qiz qishloqqa borib yashashi va go'zal bog'lar bag'rida Temurbekday bo'lajak dahoni dunyoga keltirishi amri mahol edi", - deydi. Sohibqiron Amir Temur keyinchalik onasi va otasi dafn etilgan Keshdagi oilaviy xilxona ustida muhtasham maqbara qurdirgan. Amir Temur katta o'g'li Jahongir Mirzo 1376-yilda 20 yoshida vafot etgach, Sohibqiron farzandini ota-onasining qabri yonida dafn etgan. Sohibqiron Keshda mashhur Oqsaroyni onasi xotirasiga atab, bunyod ettirgani bir necha manbalarda iddao qilinadi. Oqsaroyning qurilishi 1380-yilda boshlanib, 1386-yilda o'z nihoyasiga yetgan. Pardoiz ishlari esa 1404-yilga qadar cho'zilgan. Validasi xotirasi uchun betakror saroyni barpo etish davomida Amir Temur Xorazm, Eron va boshqa ko'plab mamlakatlardan hunarmandlar keltirgan³. Ispan elchisi Klavixon kitobida yozilishicha, Amir Temur Keshda quradigan muhtasham Oqsaroyni otasining xotirasiga atab bunyod etganini aytadi⁴. Yana bir manbadan Oqsaroy tarixi tadqiqod olib borgan professor Toshpo'lat Toshonov "Bu go'zal va betakror bino Amir Temurning onasi sharafiga 1404 yilda ko'rib bitirilgan edi"⁵ deyiladi. Umumiy xulosa shuku, Sohibqironning ham otasiga, ham onasiga mehr-u oqibati mashhur Oqsaroy timsolida ko'rinadi.

BUXORO BUNYODKORLIGIDA MIRZO ULUG'BEKNING AMALGA OSHIRGAN SAY-HARAKATLARIDAN TARIXIY LAVHALAR.

**Arxeologiya va Buxoro tarixi kafedrası
dotsenti,t.f.f.d (PhD) D.D.Elova
Tarix yo'nalishi 4 kurs talabasi
Olimova Iroda**

Temuriylar sulolasi davrida nafaqat Samarqandda , balki, butun Movarounnahr hududida ulkan bunyodkorlik ishlari amalga oshirlidi. Bu maqola olim va yirik davlat arbobi hisoblangan Muhammad Tarag'ay Ulug'bek davrida Buxoro va Samarqanddagi mamlakatda olib borgan me'morchilik islohotlariga bag'ishlangan.

Temuriylar davrida Movarounnahr va Xuroson diyorida olib borilgan bunyodkorlik tadbirlarining nafaqat O'zbekistonda balki dunyo hamjamiyatida tutgan o'rni beqiyosdir. Prezident Shavkat Mirziyoyev UNESCO direktori Odri Azule xonimga O'zbekiston bugungi kunda jahon hamjamiyati bilan yaqin hamkorlik qilishga juda kata ahamiyat berayotgani; dunyo ahli mamlakatimizni yaqindan bilishini, xalqimizning boy tarixi va madaniyatini o'z ko'zi bilan ko'rishini istayotganini o'zining 2018 yili Fransiyaga qilgan tashrifi chog'ida aytib o'tgan edi. Shuni ayta olamizki, yurtimizning „ochiq osmon ostidagi muzey``laridan biri hisoblangan Jumladan, 2500 yillik tarixga ega Sharq Venetsiyasi deb atalgan ko'hna Buxoro shahrida 140dan ortiq yirik tarixiy obidalar mavjud⁶. Shohruh Mirzoning o'g'li Muhammad Tarag'ay Ulug'bek(1394-1449) tomonidan Buxoroda va uning atrof hududlarida bir qator mahobatli qurilish ishari olib borilgan.

¹ Шадгар Х. Тамерлан: Монгольские ханы Улан Батор. 2012. Том 8, стр. 104

² Qodirov P. Amir Temur siyмосi. - Toshkent: "O'zbekiston" nashriyoti, 2007. – 10 b.

³ [https://uz.wikipedia.org/wiki/Oqsaroy_\(Shahrisabz\)](https://uz.wikipedia.org/wiki/Oqsaroy_(Shahrisabz))

⁴ Klavixo. "Samarqandga saforat kundaligi". M., 1990. 104-b.

⁵ Toshonov T. "Oqsaroy". "Ma'rifat" gazetasi. 2002. 9-oktabr, 6-b.

⁶ F. Bobojonova. Buxoro tarixiy obidalari tarixi. Buxoro. 2022 B.4

Ulug`bekning homiyligi va ko`rsatmasi bilan Buxoro, Samarqand hamda G`ijduvonda talabalar uchun madrasalar barpo etilib, ular orasida eng qadimgisi bu 1417-yili Buxoro shahrida Abdulazizxon madrasasi qarshisida qad ko`targan Ulug`bek madrasasidir. Madrasaning bosh tarzida mahobatli peshtoq, ikki qanotida ikki qavatli hujralar va burchaklarida guldastalar joylashgan. Guldastalar tepasi qubbali qilib ishlangan. Madrasaning asosiy bezagi hisoblangan peshtoqida sirkor g`ishtchalar, turli rangdagi gulli parchin va koshindan foydalanilgan. Shuni aytish joizki, hovli g`arbidagi hujra tepasida Amir Temur davrida Erondan keltirilgan ustaning valodi Ismoi ibn Tohir ibn Mahmud Isfahiniyning nomi ganchkor va turli bezaklar asosida yozilgan nastaliq xatida saqlanib qolgan. Naqshlarida yulduzsimon bezaklari ko`p va ayvon ustunlari zarhallangan.

Ravoqli peshtoqdan miyon-saroy orqali hovliga o`giladi. Miyonsaroy ichki gumbazi o`n ikki qirrali, g`ishtdan to`rsimon shakl qilinib, oralariga ko`k va havo rang koshin terilgan. Hovli atrofini ikki qavatli hujralar qatori va peshtoqli ikki ayvon egallagan. Madrasa 53ga 41,6 metr o`lchamga ega, hujralari mo`jaz, bir-biriga mos bo`lgan, ichki va tashqi tuzilishi o`ziga xosdir. Hovlining shimoliy va janubiy tomonlari qisqaroq ko`rinishga ega bo`lib, devorlari, ravoq va peshtoqlari oq, feruza va binafsha rang sirkor g`ishtlar bilan pardozlangan. Hujralar ichi ganch suvoqli. Masjid va darsxona gumbazli, Miyonsaroyning ikki yon tomonida joylashgan.

Buxorodagi Ulug`bek madrasasi Buxorodagi boshqa madrasalardan pastligi va hujralarining ko`pligi bilan ajralib turadi. 1586-yil Xo`ja Sa`d Jo`yboriy tomonidan madrasaning tashqi peshtog`i va yonlaridagi hujralar ta`mir etilib, peshtoq bezagida mayda yozuvli va naqshli koshin ishlatilgan. ganchkori bezaklar orasida ta`mirlovchi usta Ismoil ibn Tohir ibn Mahmud Isfahoniylarning nomi saqlangan. Bu madrasa Ulug`bek tomonidan qurilgan birinchi madrasa edi.

Ulug`bek tomonidan qurilgan keying madrasa bu G`ijduvonda 1433-yil qurilgan Mirzo Ulug`bek madrasasidir. Bu madrasa Samarqand va Buxoroda uning qurdirgan madrasalari ichida eng kichik va nisbatan soddarog`i hisoblanadi. Madrasa bir qavatli bo`lib, masjid, darsxona va yotoqxonalardan iborat. Peshtog`i chuqur ravoqli va markazda miyonsaroy, ikki yonida esa masjid va 8ga 4,6 metrli darsxona, burchaklarida guldasta joylashgan. Miyonsaroy to`ridagi eshikdan o`tiladigan hovlining 2 yonida 5 ta hujra bo`lib, uning to`rttasi murabba tarhli, tomi qubbali edi. Bizgacha madrasaning bosh tarzi, unga tutashgan ayvon va minora saqlangan.¹

Abdurazzoq Samarqandiyning ma`lumot berishicha, Ulug`bek 1419-yilning 28 noyabrida madrasaga kelib ilm oluvchi talabalarga in`omlar ulashgan. Madrasa eshigining peshtog`ida arab tilida «Bilim olish har bir musulmon erkak va ayol uchun farzdir», degan ibora o`yib yozilgan. Madrasa XX asrda bir necha marotaba ta`mirlangan. Bizgacha Ulug`bek madrasasi ancha o`zgargan holda yetib kelgan. Madrasa 1950-1970 va 1990-1997- yillarda qayta ta`mirlanib, atrofi ko`kalamzorlashtirilgan. Bugungi kunda bu inshoot UNESCO ning Butun Jahon yodgorliklari ro`yxatiga kiritilgan.

Ulug`bek davrida barpo qilingan va o`z davrining yirik ilmiy-ma`rifiy maktabi bo`lib xizmat qilgan Ulug`bek rasadxonasi 1420-1429 yillarda ²bunyod etilgan. Obirahmat anhorlari yaqinida Toshkentga ketadigan savdo yo`llaridan janubda joylashgan³ va uch qavatdan iborat bo`lgan bu bino to`garak shaklda va diametri 40-46metrni tashkil etadi. Bino balandligining 30 metrcha ekanidan ⁴Zahiriddin Bobur ham guvohlik beradi.

Rasadxona haqida tarixchi Abdurazzoq Samarqandiy quyidagicha yozadi:., Samarqandning Shimoliy tomonida sal sharqqa og`ishgan joy tanlandi, mashhur munajjimlar bu ishni boshlab yuborish uchun yulduz ko`rsatgan xayrli kunni aniqlab berdilar. Bino qudrat asosi, ulug`vorlik negizidek pishiq qurildi. Poydevor va ustunlar tog` asosidek shunday mustahkam qilindiki ular to mashhar kunigacha na joyidan jilar va na qular edi. Baland qurilgan bu muhtasham imorat xonalarining ichiga solingan rasm va beqiyos suratlarda to`qqiz falakning daraja, daqiqa va soniya va soniyaning o`ndan bir ulushlari ko`rsatilgan yeti qavat osmon gardishi, yetti sayyora

¹ Н.То`rayев. Вухоро тарихи. Вухоро.2020.

² А.Ахмедов . Улугбек. Т.,Фан ``1991.С.54

³ М.Массоню Обсерватория Улугбекаю Т.1941.С.4

⁴ А.Абдурахмонов Улугбек академияси Т. С.7

va turg'un yulduzlar tasvirlangan osmon gumbazi, iqlimlar, tog'lar, daryolar, sahrolar, xullas olamga tegishli hamma narsalar tasvirlangan edi. Shundan keyin quyosh va sayyoralarning harakatini kuzatish, ko'rganlarini yozish va qayd qilishni boshlab yuborishga farmon berildi`. Bu fikrlardan shuni xulosa qilishimiz mumkinku, Ulug'bek rasadxonasi nafaqat Ulug'bek, balki Temuriylar saltanatining me'morchilik yutug'i hisoblanadi.

Biroq, vaqt o'tishi bilan hamma O'rta Osiyoda va, ayniqsa Temuriylar davlatining inqirozi tufayli, ana shunday ulkan bino yo'qolib ketdi. Ulug'bekning ilmiy- ma'rifiy merosi bilan faqat XVII asrda J.Grivz (1648), T.Xayd (1665), J.Geveliy (1690) nashrlari tufayli bilib olgan G'arbiy Yevropa olimlari ham bu vaqtga kelib yer yuzidan g'oyib bo'lgan rasadxona binosi - uning joylashgan joyi haqida hech narsa bilmas edi.¹

Keyinchalik, rus arxeologi V.L. Vyatkin 1908- yili Ulug'bekning rasadxonasi haqidagi ma'lumotga vaqf haqida bir hujjatni o'rganayotganida tasodifan duch keladi. Keyingi arxeologik tekshirishlar hujjatning to'g'ri ekanini tasdiqlaydi. 1908 yildan boshlangan dastlabki arxeologik qazishmalarda olim bir biriga parallel joylashgan uchta zinani va ikki g'isht qalinligida qurilgan ikki metrli to'siqqa duch keladi. Olim asta-sekin zinapoyani qurilish qoldiqlaridan tozalab, to'siqlar marmar koshinlar bilan qoplangan joyga yetib bordi. Xandaq butunlay tozalangandan so'ng, to'siqlar ulkan rasadxonaning asosiy astronomik asbobi bo'lgan- kvadrantning bir qismi ekanligi ayon bo'ldi. Keyingi tadqiqotlar shuni ko'rsatdiki, rasadxona binosi diametri 48 m dan ortiq bo'lgan doiraviy rejaga ega. V.L. Vyatkini inshoot qoldig'i „katta kvadratning bir qismidan boshqa narsa emas, uning yarmi ufq sathidan past bo'lib, ikkinchi yarmi esa ufqdan chiqib turar edi` - degan fikrga olib keldi va bu yirik inshootning faqatgina tashqi devor qoldiqlari ekanini ko'rsatadi.

Akademik Qori Niyoziy va astronom G'iyos Jalolovlarning fikricha bu asbob kvadrant emas, balki sekstantdir. U janubdan shimolga qaratib, meridian chizig'i bo'yicha anchagina aniq o'rnatilgan. Ularning fikrini V. N. Kastelskiy va V. P. Shcheglovlarning tekshirishlari ham tasdiqlaydi.²

Asbobning hozirgi kungacha saqlanib qolgan qismi tepalik ostidagi qoya toshga o'yib ishlangan tomoniga chuqur aniq ariqchaga tushirilgan ekan. Ariqchaga pishiq g'isht terib, ikkita parallel yoy ishlangan va ganch eritmasi quyib remontlangan. Yoyning ustiga 10-20 santimetr qalin marmar tosh taxtachalari qoplangan. G'arbiy yoyga tegishli belgilar arab harflari bilan qavariq qilib yozilgan. Marmar toshli yoylarga daqiqa va soniya bo'linmalari qayd qilingan mis tasma ishlangan. Bu mis tasma yoritgichning meridiandan o'tgan vaqtini aniq o'lchash uchun zarur bo'lgan. Samarqand astronomlarining mahorati asosiy asbobning juda kata bo'lishi tuzilishining mukamalligini ta'minlaydi. Bu esa quyosh, oy va boshqa yoritgichlarni kata aniqlikda kutatish imkonini berdi.

XX asrning o'rtalarida O'zbekiston fanlar akademiyasi tarix va arxeologiya institutining professori V. A. Shishkin rahbarligida uzoq yillar tekshirish ishlari olib borildi va rasadxonaning o'rni sinchiklab o'rganildi. Natijada Zahiriddin Muhammad Boburning rasadxonaning o'rni haqida aytgan fikrlari ham to'g'ri ekani tasdiqlandi. Arxitektor V.A. Nilsonning fikricha, rasadxona shakldagi kattakon bir butun bino bo'lgan.

Ulug'bek rasadxonasini o'rganish bir necha bor uni rekonstruksiya qilish bo'yicha loyihaviy takliflar bilan birga olib borilgan. 1944 yilda me'mor B. N. Zasiqin 1941 yildagi arxeologik ma'lumotlar asosida rasadxonani rekonstruksiya qilish loyihagini yakunladi. Biroq, yangi arxeologik tadqiqotlardan so'ng, Zasiqin 1950 yilda avvalgilardan butunlay farq qiladigan boshqa loyihani yaratdi.³ Endi rasadxona binosi ikki balandlikdagi zalli silindrsimon hajm sifatida talqin qilinib, binoning tomiga kvadrant yozilgan deyiladi. B.N.Zasiqin ta'kidlaganidek, arxeologlar V.L.Vyatkin va M.E.Massonlar azimutal doira qoldiqlari hisoblangan yupqa dumaloq devor poydevorning g'isht va marmar qoplamasi orasidagi oraliq qatlamdir deyдилar. Kvadrantning geometrik parametrlari aniqlandi, ularning oltmishinchi darajasi silindrsimon

¹ Bulatov M. Samarqanddagi Ulug'bek rasadxonasi B.2

² А.Абдурахмонов Улугбек академияси Т. С.8

³ .Кары-Ниязов Т. Н. Астрономическая школа Улугбека.— М.; Л., 1950

hajmning o'qini o'rnatdi. Rasadxonaning qayta tiklangan rejasi G'ijduvon shahridagi (1436) madrasasi va Ulug'bek rasadxonasi zallari tarkibida ichki makonni uch qismga bo'lish bilan birlikni o'rnatish imkonini berdi. Bu tadqiqotchining topilmasi asosida ayta olamizki rasadxona va G'ijduvon madrasasining me'morchiligi umumiy xususiyatlarga ega bo'lishi mumkin.

O'z davrining yirik allomalari hisoblangan Ali Qushchi, Qozizoda Rumi, G'iyosiddin al Koshi va Ulug'bekning o'zi ham bu rasadxonada ilmiy izlanishlar olib borib, Ulug'bek rahbarligida „Ziji Ko'ragoniy“ _abor_omic katalogini yaratdilar va 1018ta turg'un yulduzni tavsiflab berdilar. Bu kataloq „Ulug'bekning yulduzlar jadvali“ nomi bilan ham tanilgan. Rasadxonaning kutubxonasi ham mavjud bo'lib, uning ichki devorlariga Yer shari tasviri, yulduzlar xaritasi ishlangan edi. O'zbekiston hukumati yodgorlikning qoldiqlarini o'rganish va saqlab qolishga _abo e`_abor berdi. Shu jumladan, 1949 yilda rasadxonada marmar toshdan yodgorlik o'rnatildi. 1964 yili esa Ulug'bek yodgorlik muzeyi qurib tugallandi va tantanali ravishda ochildi. Hozirgi kunda ham ko'plab olimlar Ulug'bek rasadxonasining ichki va tashqi tuzilishi, asl ko'rinishi va uning bosh asbobi yuzasidan O'zbekistonda va boshqa xorijiy mamlakatlarda izlanishlar olib bormoqdalar.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Sh.Mirziyoyev. Niyati ulug' xalqning ishi ham ulug', hayoti ham yorug' va kelajagi farovon bo'ladi. T.2019.
2. F.Bobojonova. Buxoro tarixiy obidalari tarixi. Buxoro. 2022
3. A.Ахмедов . Улугбек. Т.,Фан ``1991.С.
4. М.Массоню Обсерватория Улугбекаю Т.1941.
5. А.Абдурахмонов Улугбек академияси
6. Bulatov M. Samarqanddagi Ulug'bek rasadxonasi
7. Кары-Ниязов Т. Н. Астрономическая школа Улугбекаю-М. Л. 1950
8. Н.То'rayev. Buxoro tarixi. Buxoro.2020.
9. Davlatovna, Elova Dilnoza. "BUXORO BOSMAXONA VA NASHRIYOTLARIGA TEXNIKA SOHASIDAGI YANGILIKLARNING KIRIB KELISH TARIXIDAN (1920-1924-YILLAR):
10. Elova Dilnoza Davlatovna, tffd (PhD), Buxoro davlat universiteti." Образование и инновационные исследования международный научно-методический журнал 2 (2023): 7-11.

**BUXORODAGI MIRZO ULUG'BEK DAVRIGA OID TANHO INSHOOT –
“ULUG'BEK MADRASASI”**

**Usmonaliyeva Madina Komiljon qizi,
Chirchiq davlat pedagogika universiteti 1-kurs magistri
+998942157258**

Ilmiy rahbar: t.f.f.d. Normatov Otabek Maxammatjonovich

Ta'limga e'tibor, ilm fanga homiylik temuriylar davlatida davlat siyosati darajasiga ko'tarilgan. Sohibqironning saltanat ma'murlari oldiga “Katta kichik har bir shahar, har bir qishloqda masjid, madrasa va xonaqohlar bino qilsinlar”; “Mudarrislar va shayxlarga kundalik maoshlarini belgilasinlar”; “Sayidlar, ulamo, mashoyix, fuzalo, ulug'larni aziz tutsinlar”, degan vazifani qo'yanligi “Temur tuzuklari”da ham aks etgan. Sohibqironning bu topshirig'i tabiiyki butun saltanat doirasida ijro etilgan. “Musulmonlarga diniy masalalardan ta'lim berib, shariat aqidalari va islom dini ilmlaridan tafsir, hadis, fiqhdan dars bersinlar deb, har bir shaharga olimlar va mudarrislar tayin qildim”; “Sayidlar, ulamo, mashoyix, oqilu donolar, muhaddislar, tarixchilarni sara, e'tiborli odamlar hisoblab, izzatu hurmatlarini o'rniga qo'ydim”, deya ta'kidlaydi Sohibqiron o'z tuzuklarida.[1]

Barchamizga ma'lumki, islom olamida madrasalarning islom madaniyatidagi ahamiyati beqiyos. Yurtimizdan yetishib chiqqan ko'plab buyuk mutafakkirlar aynan madrasalarda tahsil olishgan. Madrasalarda ta'lim olgan talabalar o'qish jarayoni bilan cheklanib qolmasdan, bo'sh

О.Х.Хамидов. Қадимий ва ҳамиша навқирон Бухоро илм-фан ва маданият ўчоғи.....3

Сулаймон Иноятлов. БУХОРО ФИДОЙИ ЖАДИДЛАРИ ҲАРАКАТИ: ТАРИХ ВА ТАҚДИР	5
Фаррух Темиров, Раъно Раҳимова. БУХОРО ВИЛОЯТИ, ЖОНДОР ТУМАНИДА ЖОЙЛАШГАН “УШОТ” ВА “СОМОНЧУК” ҚИШЛОҚЛАРИ ТАРИХИ ҲАҚИДА	15
A.N. Boltayev, O.I. Rajabov. PROFESSOR N.H.TO‘RAYEV – BUXORO TARIXI TADQIQOTCHISI	17
Фаррух Темиров. 2023 йилнинг 20 сентябрда Бухоро давлат музей кўриқхонаси ва Бухоро давлат университетидида “Бухоро тарихи масалалари: тарихий – маданий меросимизни ўрганимиз” мавзусида Республика миқёсидаги илмий семинар ва унинг натижалари ҳақида	19

1-ШЎЪБА. БУХОРОНИНГ ҚАДИМГИ, ИЛК ВА ЎРТА АСРЛАР ДАВРИ ТАРИХИ МАСАЛАЛАРИ (АРХЕОЛОГИЯ, ЭТНОГРАФИЯ, ШАҲАРСОЗЛИК, ИЛМ-ФАН, САНЪАТ ВА МАДАНИЯТ).....22

Отахўжаев Азимхўжа Музаффарович. БУХОРОНИНГ ҚАНГ ДАВЛАТ УЮШМАСИДАГИ ЎРНИ.....	22
Комилжон Раҳимов.ЎРТА АСРЛАРДА БУХОРОДА КУТУБХОНАЛАР ВА КИТОБ ДЎКОНЛАРИ ВА УЛАРДАГИ ТАЪЛИМ ТИЗИМИ ТАРИХИ	25
Shodiyeva Shahlo Soliyevna, Umedov Xurshidbek Jamshid o‘g‘li. SO‘G‘D KONFEDERATAYASIDA DAVLAT BOSHQARUVI	29
Очилов Алишер Тўлис ўғли. ПОЙКЕНТ МУЗЕЙИ - АНТИК ВА ИЛК ЎРТА АСРЛАР ДАВРИ ТАРИХИДАН СЎЗЛОВЧИ МУЗЕЙ.....	33
Даминов Набижон Абдуолимович. ДОБУСИЯ ҚАЛЪАСИ ТАРИХИ.....	36
Bafoyeva Sarvinoz Umidjon qizi, Ahmadov Ahmadjon Asror o‘g‘li. BUXORO VOHASINING ILK SHAHARLARI:POYKENT VA VARAXSHA	40
Narzulloyev Farrux, Ahmadov Ahmadjon Asror o‘g‘li. BUXORONING ANTIK VA ILK O‘RTA ASRLAR TARIXI (POYKENT MISOLIDA)	42
Шокирова Ферангиз Фуркат кизи, Rajabov Oybek Iskandarovich. ILK O‘RTA ASRLARDA DAVLATCHILIK VA BOSHQARUV	45
Islamova Qunduz. BUXORONING QADIMGI, ILK VA O‘RTA ASRLAR DAVRI TARIXI MASALALARI.....	47
Hikmatova Salomat Hamza qizi, Ahmadov Ahmadjon Asror o‘g‘li. BUXORONING ZAMONBOVO YODGORLIGI MODDIY MADANIYATI.....	49
A‘zam Boltayev, Hamroyev Bekzod. BUXORO TUMANIDAGI ETNOTOPONIMLAR TARIXI.....	51
Umarov Baxtishod. BUXORONING SOMONIYLAR MARKAZIGA AYLANISHI MASALASI.....	53
Juraqulov Muhammadamin Shohtamovich. SOMONIYLAR DAVRIDA KUTUBXONA VA KITOB DORLIK TIZIMI	56
Samaneh Khalili Far, Abbas Iqbal Mehran. INVESTIGATING THE ROLE OF SAMANI RULERS IN THE ART OF PAINTING IN THE SCHOOL OF BUKHARA	60
Narimonov Murodilho Ismat og‘li, Utayeva F.X. SOMONIYLAR DAVLATIDA ILM-FAN, MADANIY HAYOT VA DIN	71
Ozodova O‘g‘iloy Davron qizi, S.A.Toshtemirova. QORAXONIYLAR DAVRIDA BUXORO SHAHRIDA SHAHARSOZLIKNING RIVOJLANISHI	73
Xo‘jageldiyev Ibodulla Mamaradjab o‘g‘li. BUXORO ME‘MORCHILIGI.....	74
Shodiyeva Shahlo Soliyevna. AMIR TEMURNING OILASI VA OILAVIY HAYOTI: HOKIMIYATINING GENEALOGIK LEGITIMLASHUVI.....	78

Kamolov Ixtiyor Nigmatullayevich. BUXOROLIK TAKINAXOTUN VA UNING SOHIBQIRON O`GLI.....	80
Olimova Iroda. BUXORO BUNYODKORLIGIDA MIRZO ULUG`BEKNING AMALGA OSHIRGAN SAY-HARAKATLARIDAN TARIXIY LAVHALAR.	81
Usmonaliyeva Madina Komiljon qizi, Normatov Otabek Maxamatjonovich. BUXORODAGI MIRZO ULUG`BEK DAVRIGA OID TANHO INSHOOT – “ULUG`BEK MADRASASI” ...	84
Islomova Gulchiroy Muzaffar qizi, Utayeva F.X. AMIR TEMUR VA TEMURIYLAR DAVRIDA TIJORAT VA SAVDO MARKAZLARIGA E`TIBOR.....	87
Avliyakulova Nafisa Muzafarovna. BUXORO – XALQARO SAYYONCHILAR MARKAZI	88

2-ШЎЪБА. БУХОРОНИНГ ХОНЛИКЛАР (АМИРЛИК) ДАВРИ (ШАЙБОНИЙЛАР, АШТАРХОНИЙЛАР ВА МАНҒИТЛАР) ТАРИХИ МАСАЛАЛАРИ (АРХЕОЛОГИЯ, ЭТНОГРАФИЯ, ШАҲАРСОЗЛИК, ИЛМ-ФАН, САНЪАТ ВА МАДАНИЯТ).....92

Ғаффоров Ш.С. БУХОРО ХОНЛИГИНИНГ АНТОНИ ЖЕНКИНСОН ЭСТАЛИКЛАРИДАГИ ТАВСИФИ	92
Шодмон Вохидов, Гулпари Шарифова. (НА ОСНОВЕ КАТАЛОГА БИБЛИОТЕКИ САДРИ ЗИЯ).....	96
Абдукаримов Жамолiddин Аҳмадалиевич. Мирзо Абдулазим Сомий Бўстонийнинг “Тўхфаи шоҳий” асарига оид янги тадқиқот	100
Дилноза Жамолова. “ТАЪРУФИ МУСЛИМИН” ЖУРНАЛИ: БУХОРО АМИРЛИГИДАГИ ИЖТИМОИЙ-СИЁСИЙ ЖАРАЁНЛАР ҲАҚИДА	103
Музробжон Абдуллаев, Расулбек Абдурасулов. АШТАРХОНИЙЛАР ДАВРИДА БУХОРО ХОНЛИГИ ҚИШЛОҚ ХЎЖАЛИГИДА СОЛИҚ ТИЗИМИ.....	107
Акбар Замонов. АБДУЛЛАХОН II ШАХСИЯТИГА НАЗАР	110
J.J.Majidov, H.Bobomurodova. SHAYBONIYLAR DAVRIDA BUXORO ME`MORCHILIGI.....	114
Vaqoyev Umidjon Shuhrat o`g`li. ASHTARXONIY UBAYDULLAXON II DAVRIDA BOBURIYLAR IMPERIYASI BILAN DIPLOMATIK ALOQALAR	115
Nargiza Isomiddinova Xusniddin qizi, Feruza Bobojonova Hayatovna. BUXORO XONLIGI TA`LIM TIZIMI.....	117
Гулирухсор Темирова. МИР МУҲАММАД АМИН БУХОРИЙ ВА УНИНГ “УБАЙДУЛЛАНОМА”.....	119
Norova Zilola Rahmatullo qizi, Utayeva F.X. BUXORO VA XIVA XONLIKLARINING TASHQI SAVDO ALOQALARI	121
Olimova Dilsora, Bobobjonova Feruza. BUXORO AMIRLARINING KUNDALIK DINIY ANKOMLARI.....	122
Dusaliev Muysin Tura o`g`li. XIX ASRNING BIRINCHI YARMIDA QO`QON-BUXORO MUNOSABATLARI	126
Berdiyev Jamshid Panjiyevich. XIX ASR OXIRI XX ASR BOSHLARIDA QASHQADARYO VONASI HUNARMANDCHILIGI HAQIDA VA`ZI MULOHAZALAR	129
Ҳусен Хайруллоевич ДЖУРАЕВ. БУХОРО САРОЙ ВА МАДРАСАЛАРИ, КУТУБХОНАЛАРИДА ФАОЛИЯТ КЎРСАТГАН МИРЗА, МУНШИЙ, ХАТТОТЛАР ВА КОТИБЛАР ТАРИХИ.....	132
Сохиба ҚОДИРОВА. БУХОРОДА МУСИҚА САНЪАТИ РИВОЖИНИНГ МИЛЛИЙ-ЭТНИК ХУСУСИЯТЛАРИ	135
Ismailov G`afurjon Xasanovich. ISTANBULDAGI BUXORO TEKKESI – O`TMISH VA BUGUN.....	138
Normatov Otabek Maxamatjonovich. BUXORODAGI SAVDO-SOTIQ MUNOSABATLARI TARIXIDAN.....	143
Hamroyev Asliddin Umed o`g`li. AMIR HAYDAR MAKTUBLARIDA IQTISODIY MASALALARNING YORITILISHI	144

Hamroyev Asliddin Umed o'g'li. AMIR HAYDARNING MA'NAVIY QIYOFASI	146
Курбонова М.Б. БУХОРО ВОҲАСИ АҲОЛИСИ ТАОМЛАНИШИ БИЛАН БОҒЛИҚ ИСЛОМИЙ УДУМЛАР	148
Qurbonov Murodjon Dehqonboy o'g'li. MIRZA SALIMBEKNING TARIXIY O'LKASHUNOSLIK ILMI RIVOJIGA QO'SHGAN HISSASI	150
Xamrayev Iskandar Murotjonovich. BUXORO SHAHRI SUV TA'MINOTIDA BOLO HOVUZNING O'RNI VA AHAMIYATI	154
Nigmatov Alisher Xayrulla o'g'li. BUXORO XONLIGI VA AMIRLIGINING ELCHILLIK ALOQALARI	155
Tojiyev Dostonjon Beknazar o'g'li. BUXORO AMIRLIGINING BUYUK BRITANIYA, ERON VA USMONIYLAR IMPERIYASI BILAN SIYOSIY HAMDA DIPLOMATIK ALOQALARI TARIXI	158
Сайфиддинов Достон. ДОНО ЗИЁЕВАНИНГ ТАДҚИҚОТЛАРИДА XIX - XX АСР БОШЛАРИДА БУХОРО ТАРИХИ (МАДРАСАЛАРДА ТАЪЛИМ, МАҲАЛЛИЙ ИШЛАБ ЧИҚАРИШ ВА САВДО-СОТИҚ МАСАЛАЛАРИ)	164
Н. А.Жумаева, З.А.Ҳожиева. ДЕҲҚОНЧИЛИК БИЛАН БОҒЛИҚ УРФ – ОДАТ ВА МАРОСИМЛАР ТАРИХИДАН (XIX – АСР ОХИРИ XX АСР БОШЛАРИ БУХОРО ВОҲАСИ МИСОЛИДА)	167
Shodiyeva Shahlo Soliyevna, Rahmatilloev Nusratillo Hikmatillo o'g'li. BUXORO AMIRLIGIDA TINCHLIK VA FAVQULOTDA HOLATLARDA YIG'ILGAN	170
Маманов Мехриддин Дусмурот ўғли. БУХОРО АМИРЛИГИНИНГ САМАРҚАНД БЕКЛИГИ СИЁСИЙ-МА'МУРИЙ БОШҚАРУВИ ТАРИХИ	172
Хўжаёров Асилбек Отабек ўғли. ҚАРШИ ШАҲРИ МАДРАСАЛАРИ ТАРИХИГА БИР НАЗАР (XX АСР БОШЛАРИДА)	176
Эргашев Жаҳонгир Юнус ўғли. САВДО – СОТИҚ АЛОҚАЛАРИДА БОЗОРЛАР ВА КАРВОНСАРОЙЛАРНИНГ ЎРНИ	180
Н. А.Жумаева, Ш.С.Ортиқова. ҚЎШ ЧИҚАРИШ ЁКИ ЭКИН ЭКИШ БИЛАН БОҒЛИҚ РАСМ - РУСУМЛАР	183
Zaripov Sodiq Djurayevich. BUXORODAGI «SITORAI MOXI XOSSA» OBIDASI QURILISH ARHITEKTURASI	187
Мубинов Муҳаммадали Ақобирович. ИЗУЧЕНИЕ БУХАРСКОГО ЭМИРАТА АНГЛИЙСКИМИ ПУТЕШЕСТВЕННИКАМИ (XIX ВЕК)	189
Sharipov Shohruz Faxriddin o'g'li. BUXORO TARIXIGA OID ARXIV MANBALARI (ROSSIYA DAVLAT QADIMGI AKTLAR ARXIVI MISOLIDA)	193
Amonkeldi Axmatov, BUXORO ADABIY HARAKATCHILIGI NAMOYANDALARI	194
Ahmadov Ahmadjon Asror o'g'li, Samadova Rahimabegim Abdusaid qizi. XIX ASRDAGI BUXORO VA ERON SAVDO MUNOSABATLARI XUSUSIDA	196
Elmurodova Nigora Jobir qizi. BUXORO AMIRLIGIDA FAOLIYAT YURITGAN OLIY MADRASALAR	198
Эргашев Жаҳонгир Юнус ўғли, Эркинова Нилуфар Миршод кизи. БУХОРО АМИРЛИГИ ВА ХИВА ХОНЛИГИНИНГ ЯГОНА ИМПЕРИЯ БОЖ ТИЗИМИГА КИРИТИЛИШИ ВА УНИНГ ОҚИБАТЛАРИ	200
Faxriya Abdurasulova. BUXORO AMIRLIGI DIN ULAMOLARINING MA'NAVIY HAYOTIDA TUTGAN O'RNI	204
Ирискулов О.Ж. БУХОРО АМИРЛИГИ ДАВРИДА САМАРҚАНДДА САВДО МУНОСАБАТЛАРИ	208
Bobodustov Bobur Mirzoboyevich. XIX ASRNING OXIRI - XX ASR BOSHLARIDA ZARAFSHON VOHASI SUV XO'JALIGIDA SARFLANGAN XARAJATLARNING TARIXIY-MANBAVIY TAHLILI	211
Джуразода Д.Х. О ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ПРЕДСТАВИТЕЛЕЙ ЛИТЕРАТУРНОЙ ШКОЛЫ БУХАРЫ В XVIII –ПЕРВОЙ ПОЛОВИНЕ XIX ВВ.	214

У.Муродуллаев. ЎЗБЕК ДАВЛАТЧИЛИГИ ТАРИХИДА МАНҒИТЛАР СУЛОЛАСИНИНГ ЎРНИ	217
Мақсуд Бешимов. АЙНИЙ ВА МУНЗИМ.....	219
Г.Нормуродова, О НЕКОТОРЫХ ИЗМЕНЕНИЯХ В СОЦИАЛЬНОЙ СТРУКТУРЕ БУХАРСКОГО ЭМИРАТА (КОНЕЦ XIX – НАЧАЛО XX ВЕКА)	221
Feruza Sharopova, A'zam Boltayev. BUXORO AMIRI KOLLEKSIYASINING TAVSIFI ...	225
Исмат Нусратиллоевич Наимов. БУХОРО АМИРЛИГИДА ҚОЗИ МАНСАБИ ВА ХИЗМАТ ФАОЛИЯТИ ЙЎНАЛИШЛАРИ	228
Baxtiyorov Behruz Bobirovich. SOVET DAVRI MANBALARIDA BUXORO AMIRLIGINING BOSIB OLINISHI MASALALARINING YORITILISHI.....	232
Гулирухсор Темирова. XX АСР БОШЛАРИГА ОИД ЁЗМА МАНБАЛАРИДА БУХОРОНИНГ ИЖТИМОИЙ-СИЁСИЙ ВА МАДАНИЙ ҲАЁТИ.....	234
Ғаниев Камолиддин. БУХОРО АМИРЛИГИ ИЖТИМОИЙ-СИЁСИЙ ҲАЁТИ ТАҲЛИЛИ (Ахмад Донишининг “Рисола, ёхуд Манғитлар хонадони салтанатининг қисқача тарихи” асари асосида)	236
Musinova Aziza Sadikovna. BUXORO KANDAKORLIK SAN 'ATIDA NAQSH VA KOMPOZITSIYA	239
Inoyatova Mohinur Mirzobek qizi, Utayeva F.X. TURKISTON DAVRIY MATBUOTIDA IJTIMOIY JARAYONLARNING YORITILISHI	243
B.G'. Rasulov. F.K.GIRS TAFTISH HISOBOTLARIDA ZARAFSHON OKRUGINING MA'MURIY-HUDUDIY TUZILISHI VA BOSHQARUV TIZIMINING AYRIM JIHATLARI.....	244
Tal'at Halimov. BUXOROLIK SAXOVATPESHA VA XALQ HOMIYSI CHORIQLBOY	246
G.R. Ostonova. POYI KALON ME'MORIY ANSAMBLI TARIXI.....	249
Рахимджанова Нигора. БУХОРО АМИРЛИГИДА ОЛИБ БОРИЛГАН ИЛМИЙ ЭКСПЕДИЦИЯ ВА САФАРЛАР ТАРИХИДАН (XIX АСР ОХИРИ-XX АСР БОШЛАРИ).....	252
Mahmuda G'oyibnazarova. BUXORO AMIRLIGIDAGI IJTIMOIY-IQTISODIY JARAYONLAR (“OYINA” JURNALI MAQOLALARI ASOSIDA).....	256
Nosirov Sherzod O'ktam o'g'li. BUXORO AMIRLIGI TARIXINI O'RGANISHDA MAHALIY MATBUOT NASHRLARINING AHAMIYATI	259
Bobodustov Bobur Mirzoboyevich. XIX ASRNING OXIRI - XX ASR BOSHLARIDA ZARAFSHON VOHASI SUV XO'JALIGIDA SARFLANGAN XARAJATLARNING TARIXIY-MANBAVIY TAHLILI.....	261
Qilichev R.E. BUXORO AMIRLIGIDA METALLSOZLIK.....	264
Nosirov Sherzod O'ktam o'g'li. BUXORO AMIRLIGI TARIXINI YORITISHDA “TURON” GAZETASINING O'RNI.....	266
Orziyev M.Z., Zayniyev K.M. O'RTA OSIYADA INGLIZ-RUS RAQOBATINING AFG'ONISTONDAGI MIGRATSIYA JARAYONLARIGA TA'SIRI	268
Parmonov Sharofiddin Shavkatovich. VASSAL BUXORO AMIRLIGI DAVRIDA SHAHRSABZ BEKLIKI	271
Irgashov Xusniddin Nuridin o'g'li, Normatov Otabek Maxammatjonovich. BUXORO AMIRLIGIDA “YANGI USUL” MAKTABLARINING OCHILISHI VA ULARNING MINTAQADAGI FAOLIYATI.....	274
M.B.Misaboyeva, Normatov Otabek Maxammatjonovich. YOSH BUXOROLIKLAR HARAKATI TARIXIDAN	276
Маҳмуд Ҳамраев. АМИР ОЛИМХОНИНГ ИНГЛИЗ ҚИРОЛИГА МАКТУБИ.....	280
J.X.Arziqulov. BUXORO TADBIRKORLARINING KO'RGAZMA VA YARMARKALARDAGI ISHTIROKI (XIX ASR OXIRI – XX ASR BOSHLARIDA).....	282
Bayramova Nodira. BUXORO XONLIGIDA, XAYRLI KASALLIK” NOMINI OLGAN „RISHTA” VA	284

Yo'ldoshova Gulmira Samandar qizi, O.SH.Ahmadov. O'QUVCHI-YOSHLAR IJTIMOYIY FAOLIGINI OSHIRISHDA BUXORO JADID MA'RIFATPARVARLARINING TARIXIY MEROSI.....	286
Sharopov Dilshod Ravshan o'g'li. P.I.DEMEZON VA I.V.VITKEVICH ASARLARIDA BUXORO AMIRLIGI TARIXI MASALASI.....	288
Феруза Саъдуллаевна Амонова. БУХОРО АМИРЛИГИДАГИ КРЕДИТ ТАШКИЛОТЛАР ФАОЛИЯТИ.....	289
D.E. Saidova. BUXORO ADABIY MUHITIDA MUSIQIY NEGIZLAR (XIX-XX ASR).....	292

3-ШЎЪБА “БУХОРИЙ” ЛАРНИНГ ИЛМИЙ, ТАРИХИЙ ВА АДАБИЙ МЕРОСИ, УЛАРНИНГ ЖАҲОН ИЛМ-ФАН ВА МАДАНИЯТИГА ҚЎШГАН ҲИССАСИ295

Қодирхон Маҳмудов. ИМОМ БУХОРИЙНИНГ “АЛ-ҚИРОАТУ ХАЛФАЛ ИМОМ” АСАРИ ТАЪРИФИ ВА ФИКҲИ	295
Qamariddinova Gulruh Akmal qizi. RASHANOT – BUXORODAGI XO'JAGON TARIQATI ULUG'LARINING ILM YO'LI TO'G'RISIDAGI QIMMATLI MANBA	297
Шоназаров Абдувоси Абдибоқиевич. АБУ ЖАЪФАР ВАРРОҚ БУХОРИЙ ВА УНИНГ “ШАМОИЛИ БУХОРИЙ” РИСОЛАСИНИНГ ЖАҲОН ИЛМ-ФАНИ РИВОЖИГА ҚЎШГАН ҲИССАСИ.....	299
A.N.Hakimova. IMOM AL-BUXORIY ILMIY MEROSINING JAHON ILM-FANI VA MADANIYATGA TUTGAN O'RNI	302
Azimova Muhabbat Samadovna. BUXORIY IJODIDA BUXORO TARIXI MAVZUSI.....	304

4-ШЎЪБА ЖАҲОН МАДАНИЙ МЕРОСИ ТАРКИБИДА “БУХОРОДАГИ МУҚАДДАС ҚАДАМЖОЛАР, ЗИЁРАТГОҲЛАР, АЗИЗ АВЛИЁЛАР ЗИЁРАТ ТУРИЗМИ ОБЪЕКТИ” СИФАТИДА ЎРГАНИЛИШИ308

Хамраев Азалшоҳ Ҳазратович. БУХОРОДАГИ ТУРКИ ЖАНДИ МАҚБАРАСИ ТАРИХИ.....	308
Rajabov Oybek Iskandarovich. HAZRAT KA'BUL ANBOR qadamjosi xususida.....	317
Жамшид Халилов, Умиджон Бақоев. БУХОРОДАГИ ШАЙХ САЙФИДДИН БОХАРЗИЙ МАҚБАРАСИДАГИ ЁҒОЧ ЎЙМАКОРЛИК САҒАНАСИ.....	319
Савриев Жасур Фахриддинович. “НАВОИЙ ВИЛОЯТИДАГИ МУҚАДДАС ҚАДАМЖОЛАР, ЗИЁРАТГОҲЛАР, АЗИЗ АВЛИЁЛАР ЗИЁРАТ ТУРИЗМИ ОБЪЕКТИ”СИФАТИДА ЎРГАНИЛИШИ.....	322
Ismoilova D.A., Biyev N.O. BUXORODAGI MUQADDAS QADAMJOLAR, ZIYORATGOHLAR, AZIZ AVLIYOLAR ZIYORAT TURIZMI OB'EKTI SIFATIDA	325

5- ШЎЪБА БХСР ВА СОВЕТ ДАВРИДА БУХОРО ТАРИХИ МАСАЛАЛАРИНИНГ ЎРГАНИЛИШИ (АРХЕОЛОГИЯ, ЭТНОГРАФИЯ, ШАҲАРСОЗЛИК, ИЛМ-ФАН).....328

Қахрамон Ражабов. ТУРКИСТОН ҚЎРБОШИЛАРИ ВА ЖАДИДЛАРИНИНГ МУСТАҚИЛЛИК УЧУН КУРАШИ.....	328
Темур Хўжаўғли БУХОРО ХАЛҚ ШЎРОЛАР ЖУМҲУРИЯТИДАГИ ВАҚЕАЛАРНИНГ БЕШ ЖОНЛИ ГУВОҲИ	337
Фаррух Темиров. САДРИДДИН АЙНИЙНИНГ БУХОРО ХАЛҚ СОВЕТ РЕСПУБЛИКАСИ (БХСР) ДАВРИДАГИ ИЛМИЙ – ИЖОДИЙ ФАОЛИЯТИ. Биринчи мақола	344
Фаррух Темиров. САДРИДДИН АЙНИЙНИНГ БУХОРО ХАЛҚ СОВЕТ РЕСПУБЛИКАСИ (БХСР) ДАВРИДАГИ ИЛМИЙ – ИЖОДИЙ ФАОЛИЯТИ. Иккинчи мақола	347
Бобожонова Феруза Хаятовна. БУХОРО ХАЛҚ СОВЕТ РЕСПУБЛИКАСИДА МАКТАБ МАСАЛАЛАРИ.....	349

Сулаймон Иноятов, Мавлуда Раҳмонова. ЎЗБЕКИСТОН ТАРИХИНИ МУХТАСАР ЁРИТГАН НОЁБ КИТОБ	353
Мавлуда Раҳмонова. БУХОРОЛИК АЛЛОМА ФИТРАТ.....	356
Шокир Ғаффоров. ЎЗБЕКИСТОН ССРДА СОВЕТ РЕЖИМИНИНГ ҚАТАҒОН СИЁСАТИ ВА УНИНГ ОҚИБАТЛАРИ ТЎҒРИСИДА ЗАЛВОРЛИ КИТОБ	360
Феруз Бобоев. ТУРКИСТОНДАГИ МИЛЛИЙ ОЗОДЛИК ҲАРАКАТИ ТАРИХИ БЎЙИЧА ЯНГИ АСАР	362
Ahmadov Ahmadjon Asror o'g'li. AFG'ONISTONDAGI BUXORO XALQ SOVET RESPUBLIKASI ELCHIXONASINING FAOLIYATI.....	363
Раҳмонова Сурайё Холқўзи кизи. БУХОРО ХАЛҚ СОВЕТ РЕСПУБЛИКАСИДА ХОТИН-ҚИЗЛАР МАСАЛАСИ (1920-1924).....	366
Алимов Бахтиёр Шавкатович. ТАНИҚЛИ ДАВЛАТ ВА ЖАМОАТ АРБОБИ ИНОМЖОН ХИДИРАЛИЕВНИНГ ПУБЛИЦИСТИК ФАОЛИЯТИГА БИР НАЗАР.....	370
Махкамов Азизбек Комилжон ўғли. БХСР АРБОБЛАРИДАН БИРИ ПОРСО ХЎЖАЕВНИНГ ҲАЁТИ ВА ФОЖИАЛИ ТАҚДИРИГА ДОИР МАЪЛУМОТЛАР.....	374
Самадов Искандар. АНАЛИЗИ И ВОПРОСЫ ИСТОЧНИКОВЕДЕНИЯ, ИСТОРИОГРАФИИ ТЕМЫ ХЛОПКОВОДСТВА В ХОРЕЗМСКОЙ И БУХАРСКОЙ НАРОДНЫХ СОВЕТСКИХ РЕСПУБЛИК	377
Нажимидинова Шохсанам Шоробидин кизи. БХСР ТАЪЛИМ ТИЗИМИ ВА УНДАГИ ЎЗГАРИШЛАР	381
Мурод Раҳматов. УСМОН ХЎЖА – БХСР МАРКАЗИЙ ИЖРОИЯ ҚЎМИТАСИНИНГ ДАСТЛАБКИ РАИСИ	385
Azimova Anora Asrorjonovna, Utayeva Feruza Xolmamatovna. BUXORO MATBUOTCHILIGI VA UNING O'ZIGA XOS TARIXIGA BIR NAZAR	389
Абдували Абдумуталибович Йўлдашев. БХСРНИНГ КИЁСЛИН ГИМНАЗИЯСИДАГИ ЎҚУВЧИЛАРИ ТАРИХИДАН	390
Jalilov Alisher Xudoyberdiyevich. BXSРDA MILLIY BOSHQARUV UCHUN KURASH ...	393
Қандов Баҳодир Мирзаевич. НАЗИР ТЎРАҚУЛОВ ИЖТИМОЙ ФАОЛИЯТИНИНГ БОШЛАНИШИ.....	396
Iminov Jasurbek Tulqunovich. SHARQ XALQLARI QURULTOYIDA BUXOROLIK VAKILLALAR	400
Mashhura Adiljon qizi Darmonova. USMON XO'JA O'G'LINING "TURKISTON" RISOLASI O'LKA TARIXIY GEOGRAFIYASINI O'RGANISHDA MUHIM MANBA.....	404
Rahmatov M.M. BUXORO XALQ SOVET RESPUBLIKASIDAN GERMANIYAGA O'QISH UCHUN KIMLAR YUBORILGAN EDI?	407
Murodova Dilrabo Shomurodovna. ARXIV HUIJATLARIDA BUXORO KONCHILIK VA GEOLOGIYA TEXNIKUMI FAOLIYATI.....	408
Рашидов Ойбек Расулович. БУХОРОНИНГ ФАШИЗМ УСТИДАН ҚОЗОНИЛГАН ҒАЛАБАГА ҚЎШГАН ҲИССАСИ.....	410
Qalandarov Hamza Hamroqul o'g'li. SOVET DAVLATINING O'ZBEKISTONDA O'TKAZGAN DINIY SIYOSATI	414
К.Раҳмонов. МАХМУД СУБОҲНИНГ “БЕҲБУДИЙ КЕЧАСИ” МАҚОЛАСИ ХУСУСИДА.....	416
Hasanova Nabiba Yorqin qizi. BUXORODA 1917-1924 YILLARDA ELEKTROSTANSIYA QURISH SONASIDAGI TEXNIK O'ZGARISHLAR	418
Сабилов Азизжон Раҳмонович. БУХОРО ХАЛҚ ШҶРОЛАР ЖУМҲУРИЯТИ ТАШҚИ АЛОҚАЛАРИНИНГ МАТБУОТ САҲИФАЛАРИДА ЁРИТИЛИШИ.....	420
Отабек Эргашев. БУХОРОДА БОЛЬШЕВИКЛАР ТОМОНИДАН ЙИРИК МУЛҚДОРЛАР ВА БОЙЛАРНИНГ ҚАТАҒОН ҚИЛИНИШИ.....	423
Бахтиёр Сафаров. БУХОРО КОММУНИСТИК ПАРТИЯСИ ВА СЎЛ ЭСЕРЛАР ЎРТАСИДАГИ ИХТИЛОФЛАР ЁХУД БИТТА АРХИВ ҲУЖЖАТИНИНГ ТАҲЛИЛИ.....	429

Shuxrat Yodgorovich Qudratov. BUXORO AMIRLIGIDA TADBIRKORLIKNING IPAK VA TO'QIMACHILIK SOHALARI FAOLIYATIGA DOIR AYRIM MA'LUMOTLAR.....	435
Userbayeva Feruza Inoyat qizi, Kamoliddinov Farrux Burxoniddin o'g'li. BUXORODA JADIDCHILIK HARAKATINING NAMOYONDALARI (SADRIDDIN AYNII MISOLIDA)	437
Ergashev Suxrob Muxiddinovich. SOVET DAVRIDA BUXORO MAORIFI MASALASI ...	439
Д.Р.Норова. П.А. ГОНЧАРОВА “БУХОРО ЗАРДУЗЛИК САНЪАТИ” КИТОБИ ХУСУСИДА.....	442
О.А.Исаев. СУРХОН ВОҲАСИГА АНДИЖОН, ФАРҒОНА ҲАМДА БУХОРО ВИЛОЯТЛАРИДАН КЎЧИБ КЕЛГАНЛАР ВА ҚУЛОҚ ҚИЛИНГАН ХЎЖАЛИКЛА ҲАҚИДА ҚИСҚАЧА МАЪЛУМОТ	443
Ризаев Бахтиёр Назарбоевич. БУХОРО ОБЛАСТИНИНГ ЯНГИ ЎЗЛАШТИРИЛГАН ЕРЛАРДА ТАШКИЛ ЭТИЛГАН ХЎЖАЛИКЛАРИ ФАОЛИЯТИ.....	446
Utayeva Feruza Xolmamatovna. BUXORO TO'QIMACHILIK FABRIKASIDA KUTUBXONA, SPORT TO'G'ARAKLARI FAOLIYATI	448
Nayitov Shodmon Ahmadovich, Hasanova Habiba Yorqin qizi. BUXOROGA AVTOMOBIL, FUQARO VA HAVO TRANSPORTINING KIRIB KELISHI VA FLOTIYA TASHKIL ETILISHI TARIXIDAN	450
Қахрамон Кенжаевич Ражабов. “Пахтакор” стадионидаги тартибсизликлар ҳамда ўзбек ёшларининг таъқиб этилиши (1969 йил апрель – сентябрь).....	452
Murodova Dilrabo Shomurodovna. ARXIV HUUJATLARIDA BUXORO KONCHILIK VA GEOLOGIYA TEXNIKUMI FAOLIYATI.....	452
Haitov J.Sh. SOVET HOKIMIYATI YILLARIDA BUXORODA PAXTACHILIK TARMOG'INING RIVOJLANISHI (Buxoro viloyat davlat arxivi ma'lumotlari asosida)	461
Nasilloev Sunnat Shavkat o'g'li. O'ZBEKISTON SSRDA ILM-FAN SIYOSATI (OLIY TA'LIMDAGI 1943 YIL ILMIY TADQIQOTLARI TADQIQOTLARI MISOLIDA.).....	463
M.B.Siddiqov. IKKINCHI JAHON URUSHI YILLARIDA HARBIY XIZMATCHILARNING OILASIGA KO'RSATILGAN GAMXO'RLIK (BUXORO VILOYATI MISOLIDA).....	466

6-ШЎҒБА. МУСТАҚИЛЛИК ЙИЛЛАРИДА ЎЗБЕКИСТОНДА ВА ХОРИЖДА БУХОРО ТАРИХИ МАСАЛАЛАРИНИНГ ТАДҚИҚ ЭТИЛИШИ; ЯНГИ ИЛМИЙ ТАДҚИҚОТЛАР, НАШРЛАР ВА ИЗЛАНИШЛАР.....470

Boltayev Bobir Vaxtiyorovich. BUXORO NEFTNI QAYTA ISHLASH ZAVODI TARIXI MUZEYI FAOLIYATIDAN BIR LAVHA	470
З.А.Шамсиева. “РАХТЗАНОН” МАРОСИМИ ЭТНОГРАФИК ТАҲЛИЛИ (БУХОРО ВОҲАСИ МИСОЛИДА).....	472
Асрор Пардаев. ҚАШҚАДАРЁ ВОҲАСИДА АҲОЛИНИ ИСТЕЪМОЛИ МОЛЛАРИ БИЛАН ТАЪМИНЛАШ БОРАСИДА АМАЛГА ОШИРЛИГАН ТАДБИРЛАР.....	474
М.Ў.Юсупова. БУХОРОДА НИШОНЛАНАДИГАН БАЙРАМЛАРНИ ЎРГАНИШ БЎЙИЧА АЙРИМ МУЛОҲАЗАЛАР	478
Nafisa Nayotova Zakirovna. BUXORODA TARIXIY YODGORLIKLARINING HOLATI VA ULARNI TA'MIRLASH MASALALARI	481
Жўраев Шерали Фулом ўғли. ТАРИХ ИЛМИЙ БЎЛИМИДАГИ АРХЕОЛОГИК ЭКСПОНАТЛАРИНИНГ ЎРГАНИЛИШИ.....	486
Qurbonov Bekjon G'ayrat o'g'li. BUXORODAGI MIR ARAB MADRASASI TARIXI VA BUGUNGI KUNDAGI FAOLIYATI.....	489
Tuyev Fazliddin Erkinovich, Tolibjonova Muxlisa Behzodjonovna. BUXORO VILOYATINING SOG'LIQNI SAQLASH SOHASINING ISLOH QILINISHI VA TASHQI ALOQALARI. (1998-2001-YILLAR).	492
Муртазина Д.Р., Муртазин Эмиль Рустамович. ИССЛЕДОВАНИЕ ИСТОРИИ БУХАРЫ: ПУТЕШЕСТВИЕ ЧЕРЕЗ ГОДЫ НЕЗАВИСИМОСТИ.....	494

Бухоро тарихи масалалари (энг қадимги замонлардан ҳозиргача)

Nosirova S.S. Nasimov D.B. AJDODLAR MEROSI - MATO HUNARMANDCHILIK NA'MUNALARINING ASRAB AVAYLASHNING DOLZARBLIGI.	496
Kazakova Marifat Dexkanovna. OLIY TA'LIM TIZIMI RIVOJIDA BUXOROLIK AYOL OLIMALARNING O'RNI (BUXORO DAVLAT UNIVERSITETI MISOLIDA)	500
Qurbonova Dilnora Nuriddin qizi. TARIX FANINI O'QITISHDA AXBOROT TEXNOLOGIYALARIDAN FOYDALANISH SAMARASI	502
Sobirov Umid Baxtiyorovich. O'ZBEKISTONDA BUXORO TARIXINI O'RGANISHNING DOLZARB MASALALARI	503
بررسی نقش بخارا به عنوان پایتخت فرهنگی سامانیان سعیده کاظمی منش	505